

การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครุดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะ การปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย Designing a Thai Music Teachers Training Course to Enhance Practical skills on Basis of Thai Music Standard Criteria

สุพัตรา วิไลลักษณ์*

*ภาควิชาดนตรีไทย วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

*Corresponding author. E-mail: beagle_dogy@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครุดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานพบว่า บทเพลงที่เป็นความต้องการในการเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยของครุดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมากที่สุด คือ เพลงลาวดวงเดือน ($\bar{X} = 4.55$) เพลงแขกต๋อยหม้อ เถา ($\bar{X} = 4.54$) และเพลงสุดสงวน เถา ($\bar{X} = 4.52$) ซึ่งเพลงลาวดวงเดือน สองชั้น เพลงแขกต๋อยหม้อ เถา มีลักษณะเป็นเพลงบังคับทางการปฏิบัติทักษะเครื่องดนตรีต่างๆ จะใช้ทำนองที่มีความคล้ายคลึงกัน จึงอาจทำให้ทำนองเพลงไม่เอื้อต่อการเรียนรู้เทคนิคเฉพาะและทำนองเพลงเฉพาะทางของเครื่องดนตรีได้อย่างหลากหลายแตกต่างจากเพลงสุดสงวน เถา ที่มีลักษณะเป็นเพลงทางพื้น ซึ่งเอื้อต่อการแปรทำนองจึงส่งผลให้สามารถเรียนรู้เทคนิคเฉพาะ และทำนองเพลงเฉพาะทางของแต่ละเครื่องดนตรีได้ ผู้วิจัยจึงกำหนดบทเพลงที่ใช้ในการฝึกอบรมในหลักสูตรฝึกอบรมครุดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย คือ เพลงสุดสงวน เถา 2. ผลการสร้างหลักสูตร พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรม

(ฉบับร่าง) และความเหมาะสมสอดคล้องของเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ได้แก่ แบบประเมินทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยก่อนและหลังการฝึกอบรม และแบบประเมินทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยของผู้เรียนซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากผู้เข้ารับการฝึกอบรม แบบสอบถามความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย พบว่า ทุกองค์ประกอบของหลักสูตรมีความเหมาะสมสอดคล้องกัน 3. ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า การกำหนดระยะเวลาการฝึกอบรมควรปรับเปลี่ยนให้มีความยืดหยุ่นของระยะเวลาในการฝึกอบรมในหน่วยการเรียนรู้ โดยปรับลดจำนวนชั่วโมงในหน่วยการเรียนรู้ 2 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 และหน่วยการเรียนรู้ที่ 10 4. ผลการประเมินหลักสูตร พบว่า 4.1 ทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยก่อนการฝึกอบรมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 5.98$) และหลังการฝึกอบรมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 7.52$) 4.2 ความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยโดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$) 4.3 ความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยโดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$) 4.4 ทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยของผู้เรียน ก่อนได้รับการถ่ายทอดจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.24$) และหลังได้รับการถ่ายทอดจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 7.06$)

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม ทักษะการปฏิบัติดนตรีไทย บทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐาน ดนตรีไทย

Abstract

The purpose of this research was to design a Thai music teachers training course to enhance practical skills on basis of Thai music standard criteria within 4 stages, i.e., stage 1 – studying common data; stage 2 – designing training course; stage 3 – implementing the training course; and stage 4 – assessing the training course. The findings revealed

as follows. 1. The 3 most needed songs in line with the enhancement of Thai music teachers' practical skills on basis of Thai music standard criteria included Lao Duang Duan ($\bar{x} = 4.55$), Kaek Toy Moh Tao ($\bar{x} = 4.54$), and Sud Sa-nguan Tao ($\bar{x} = 4.52$). Lao Duang Duan and Kaek Toy Moh Tao were characterized by their fixed melodies which required instrumental practices of one melodic pattern. As a consequence, learning the particular techniques and melodies for various instrumental practices was limited. In contrast, Sud Sa-nguan Tao was described as a song with basic melodies which allow musicians to create the variations. This resulted in learning various particular techniques and melodic patterns of each musical instruments. Hence, Sud Sa-nguan Tao was chosen to be the song for Thai music teachers training course to enhance practical skills on basis of Thai music standard criteria. 2. The congruence evaluation and appropriateness of the training course (Draft) as well as instruments used in assessing the outcomes of the training course, which included pretest and posttest of practical skills, test of song practice according to Thai music standard criteria for the students of the participants, two sets of questionnaire regarding the training course and satisfaction, were approved. 3. After the implementation of the training course, it was suggested that lengths of time in 2 units – unit 4 and unit 10 be reduced for flexibility. 4. The effectiveness of the training course was reported as follows. 4.1 Song practical skill on basis of Thai music standard criteria before the implementation of the course was found at the high level ($\bar{x} = 5.98$) while that after the implementation was found at the high level ($\bar{x} = 7.52$). 4.2 The participants' attitude towards the training course was generally found at the highest level ($\bar{x} = 4.78$). 4.3 The participants' satisfaction towards the training course was generally found at the highest level ($\bar{x} = 4.84$). 4.4 Song practice skill of the participants' students before teaching by the participants was found at the moderate level ($\bar{x} = 4.24$) compared to that at the high level after teaching by the participants ($\bar{x} = 7.06$).

Keywords: Training Course, Thai Musical Instrumental Practical Skill, Songs of Thai Music Standard Criteria

บทนำ

ดนตรีไทยเป็นผลงานที่เกิดขึ้นจากการสังสมภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทยที่สร้างขึ้นเป็นศิลปะที่อยู่คู่กับวิถีชีวิตของคนไทยมาตั้งแต่ในอดีต เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่ง ที่บ่งชี้ความเป็นชาติไทย แต่เดิมมาวิชาชีวิตดนตรีไทยมีการสืบทอดอยู่ในกลุ่มผู้ปฏิบัติดนตรี สามกลุ่มคือ กลุ่มนักดนตรีชาวบ้าน ชาววัด และชาววัง การเรียนการสอนจะใช้วิธีการจำและการปฏิบัติ ซึ่งเกิดประโยชน์ในระยะเวลาที่ผู้ถ่ายทอดมีชีวิตอยู่เท่านั้น ดังนั้น การศึกษาวิชาดนตรีไทยจึงไม่แพร่หลายเท่าที่ควร ในยุคที่ดนตรีต่างประเทศเข้ามามีบทบาทในสังคมไทย ยังมีผู้สืบทอดประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีไทย เพียงแต่ระบบการถ่ายทอดได้เปลี่ยนไปจากบ้าน-วัด-วัง มาเป็น บ้าน-โรงเรียน-วิทยาลัย (หรือมหาวิทยาลัย) แทน ครูผู้สอนยังคงเป็นครูหรือนักดนตรีไทยผู้มีฝีมืออย่างเดิม แต่มีการบันทึกการเรียนการสอน โน้ตเพลง ตำรา และบทความต่าง ๆ เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ในสถาบันการศึกษาและสำนักที่เปิดการเรียนการสอนดนตรีไทยต่างก็ประสบปัญหาการขาดแคลนทั้งครู ตำรา และเกณฑ์ที่เป็นแนวทางในการปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในปีพ.ศ.2530 จึงได้มีผู้แทนกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเสนอแนะต่อทบวงมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาวิชาการดนตรีไทย โดยได้รับความเห็นชอบในปี พ.ศ. 2531 ให้มีการดำเนินการจัดกิจกรรมสร้างเกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาและวิชาชีพดนตรีไทยขึ้นในระหว่างปี พ.ศ. 2533-2537 (สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553: คำนำ)

การจัดทำเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพดนตรีไทยครอบคลุมการจัดการศึกษาด้านดนตรีไทย ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา ซึ่งสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการจัดการพิจารณาบรรจุแต่งตั้งบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถตามเกณฑ์เข้ารับราชการในตำแหน่งครูหรืออาจารย์ดนตรีไทย เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาด้านดนตรีไทยให้มีมาตรฐานและเจริญก้าวหน้าต่อไป (สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553: คำนำ)

จากการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยสู่การปฏิบัติ ซึ่งจัดโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในวันที่ 24 มิถุนายน 2553 มีประเด็นในการสัมมนาในเรื่องของประสบการณ์ในการส่งผลิตผลทางดนตรีไทยเข้าศึกษาต่อในอุดมศึกษาว่า ผู้เรียนไม่ได้เพลงตามเกณฑ์ที่กำหนดในเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย และมีประเด็นปัญหา คือ ขาดครูที่มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญโดยตรงและผู้สอนหรือผู้เรียนมีความรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ โดยมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาผู้สอนอย่างต่อเนื่อง และควรมีการใช้เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในระดับอุดมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ

ผลการวิจัยของขวัญใจ ฮีลีย์ (2533) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “สภาพและปัญหาของดนตรีศึกษาในประเทศไทย” โดยผลการวิจัยพบว่า ความพร้อมด้านบุคลากรยังขาดผู้สอนดนตรีไทย อุปสรรคและปัญหาของการจัดการเรียนการสอน คือ ปริมาณนักศึกษาที่สมัครเรียนลดและผู้ที่จะเข้ามามีความรู้พื้นฐานทางดนตรีน้อย โดยมีแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนา คือ ต้องจัดการศึกษาดนตรีศึกษาให้มีความต่อเนื่องตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา โดยจัดเนื้อหาให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องทุกระดับชั้น กอปรกับผลการวิจัยของสุภารัตน์ ขาญเลขา (2549) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “สถานภาพการจัดการเรียนการสอนและวิจัยด้านดนตรีไทยในระดับอุดมศึกษา” ซึ่งผลการวิจัยพบว่า อาจารย์มีการนำเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยไปใช้ในการเรียนการสอนโดยมีคะแนนเฉลี่ยส่วนใหญ่ในระดับปานกลางและระดับน้อย

ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการนำเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพดนตรีไทยไปใช้พบว่า หลักสตูรยังไม่ได้บรรจุเพลงหรือวิธีการของเกณฑ์ไว้อย่างสมบูรณ์ การกำหนดเพลงในเกณฑ์สูงเกินไป อาจารย์ผู้สอนขาดทักษะการสอนภาคปฏิบัติ จึงไม่สามารถถ่ายทอดการสอนได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ที่ได้มีการทดลองใช้หลักสูตรและมีการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการศึกษาฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยพบว่า ในการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการศึกษาฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ผู้เข้ารับการศึกษาฝึกอบรมมีความคิดเห็นเพิ่มเติม คือ ควรมีการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านอื่น เช่น ด้านปี่พาทย์ ด้านเครื่องสาย หรือเน้นในเครื่องดนตรีต่าง ๆ (สุพิศตรา วิไลลักษณ์, 2555) รวมทั้งจากนโยบายส่งเสริมดนตรีไทยของกระทรวงวัฒนธรรมซึ่งส่งเสริมให้เด็กไทยทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็น 1 ชนิด ภายใน 5 ปี โดยคาดว่าจะสามารถเริ่มดำเนินการในช่วงภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ซึ่งนโยบายดังกล่าวผ่านความเห็นชอบจากการประชุมคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (กาวช.) เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2559 และได้ระบุข้อมูลจำนวนรายละเอียดและความพร้อม ซึ่งพบว่า ปัจจุบันมีสถานศึกษา ร้อยละ 68.11 ที่มีครูผู้สอนที่จบหลักสูตรดนตรีไทยโดยตรง ร้อยละ 19.08 มีครูที่ไม่จบหลักสูตรดนตรีไทยโดยตรง และร้อยละ 6.27 มีครูผู้สอนจากโรงเรียนอื่น (สุพินดา ณ มหาไชย, 2559) จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาดนตรีไทยอันเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างทักษะทางดนตรีไทยให้แก่ผู้เรียนเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาศักยภาพทางด้านดนตรีไทยนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการ “ผู้สอน” ที่มีความรู้

ความสามารถ ทักษะให้สอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐานดังกล่าว เนื่องจากผู้สอนเป็นกลไกสำคัญต่อความสำเร็จในการเสริมสร้างทักษะทางดนตรีไทยแก่ผู้เรียน การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยเป็นการวิจัยที่มุ่งพัฒนาผู้สอนเพื่อถ่ายทอดสู่ผู้เรียนโดยการใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการฝึกอบรมทักษะการปฏิบัติดนตรีไทยครอบคลุมในกลุ่มปี่พาทย์ กลุ่มเครื่องสาย และกลุ่มขับร้อง เพื่อให้ผู้สอนมีทักษะการปฏิบัติดนตรีไทย อันได้แก่ม้องวงใหญ่ ม้องวงเล็ก ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ซอด้วง ซออู้ จะเข้ ขลุ่ยเพียงออ และขับร้องสามารถเชื่อมโยงทักษะทั้งสามกลุ่มสู่การประสมวงดนตรีไทย และสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมภายในโรงเรียน เพื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยสู่ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย อันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และผู้สอนดนตรีไทยจากสถานศึกษาต่างๆ ในการขับเคลื่อนงานทางด้านวัฒนธรรมดนตรีไทย และพัฒนาวิชาการวิชาชีพดนตรีไทยให้คงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ผู้วิจัยใช้เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ชั้นที่ 1 ถึงชั้นที่ 6 เป็นฐานในการสร้างหลักสูตร เนื่องจากเป็นเกณฑ์ที่เทียบเท่ากับระดับประโยคมัธยมบริบูรณ์ของการศึกษาดนตรีไทย

2. การกำหนดบทเพลงและเครื่องดนตรีที่ใช้ในการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ผู้วิจัยกำหนดบทเพลงและเครื่องดนตรี ดังนี้

1) การกำหนดบทเพลงที่ใช้ในการฝึกอบรม ผู้วิจัยกำหนดบทเพลงที่ใช้ในการศึกษาความต้องการเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยจากการคัดเลือกเฉพาะบทเพลงที่กำหนดไว้ควบคู่กันทั้งในกลุ่มปี่พาทย์ กลุ่มเครื่องสาย และกลุ่มขับร้อง เพื่อนำไปใช้ในการศึกษาความต้องการในการเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติ

บทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

2) การกำหนดเครื่องดนตรีใช้ในการฝึกอบรม ผู้วิจัยกำหนดให้มีการฝึกอบรมเฉพาะเครื่องดนตรีจำเนียรทำนองในวงเครื่องสายผสมปี่พาทย์ ให้ครอบคลุมตามกลุ่มปี่พาทย์ กลุ่มเครื่องสาย และกลุ่มซ้บร้อง อันประกอบด้วย ซ้องวงใหญ่ ซ้องวงเล็ก ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ซอดด้วง ซอดู้ จะเข้ ซลู่เยียงออ และซ้บร้อง เพื่อให้ผู้สอนสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมภายในโรงเรียนได้อย่างหลากหลาย

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนดนตรีไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2 จำนวน 119 โรงเรียน (โรงเรียนละ 1 คน) รวม 119 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

(1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาความต้องการในการเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานคือ ครูผู้สอนดนตรีไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2 จำนวน 119 โรงเรียน(กลุ่มสารสนเทศ สนม. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559 :ออนไลน์) โรงเรียนละ 1 คน รวม 119 คน ประกอบด้วย

- ครูผู้สอนดนตรีไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 67 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวม 67 คน

- ครูผู้สอนดนตรีไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 52 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวม 52 คน

(2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสนทนากลุ่มและการฝึกอบรม คือ ครูผู้สอนดนตรีไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2 ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการส่งข้อมูลประชาสัมพันธ์กิจกรรมการฝึกอบรมไปยังโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2 และทำการประชาสัมพันธ์ผ่านระบบ Social Network จากนั้นคัดเลือกผู้สนใจที่สมัครเข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 10 คน ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้

- เป็นครูผู้สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สังกัดอยู่ในสถาบันการศึกษาที่มีการจัดการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นถึงระดับชั้นมัธยมปลาย

ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 และ

- สามารถขับร้องเพลงไทยหรือปฏิบัติดนตรีไทยในเครื่องมือนใดเครื่องมือนหนึ่ง และ
- มีความประสงค์จะเข้ารับการฝึกอบรมและสามารถเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย โดยครอบคลุมถึงการฝึกอบรมทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย จำนวน 5 วัน (33 ชั่วโมง) และการถ่ายทอดสู่ผู้เรียน โดยมีการติดตามผลการฝึกอบรม ณ สถานศึกษาที่ครูปฏิบัติงาน จำนวน 2 ครั้ง
- ได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานให้เข้ารับการฝึกอบรม และอนุญาตให้มีการถ่ายทอดสู่ผู้เรียน รวมทั้งมีการติดตามผลการฝึกอบรม ณ สถานศึกษาที่ครูปฏิบัติงาน

(3) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการติดตามผลการฝึกอบรมคือ ผู้เรียนที่ได้รับการถ่ายทอดจากครูผู้สอนดนตรีไทยซึ่งเข้ารับการฝึกอบรม โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรม 1 คน จะต้องถ่ายทอดทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยให้แก่ผู้เรียนจำนวน 10 คน ซึ่งครูผู้สอนจะต้องประเมินทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยก่อนและหลังได้รับการถ่ายทอดจากผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการคัดเลือกแบบตามความสะดวก (Convenience Sampling) ทั้งนี้ ผู้เรียนที่ได้รับการถ่ายทอดจากครูผู้สอนดนตรีไทยซึ่งเข้ารับการฝึกอบรม มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 100 คน

4. ตัวแปรที่ศึกษา

1) ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ การฝึกอบรม โดยใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

2) ตัวแปรตาม(Dependent Variable) คือ ประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ประกอบด้วย

(1) ทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

(2) ความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

(3) ความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

(4) ทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยของผู้เรียน ซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากผู้เข้ารับการฝึกอบรม

5. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย มีกำหนดการจัดกิจกรรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้โดยมีกำหนดระยะเวลาตลอดหลักสูตร จำนวน 33 ชั่วโมง หรือ 5 วัน นอกจากนี้ ภายหลังจากฝึกอบรมเสร็จสิ้น กำหนดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมถ่ายทอดทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยแก่ผู้เรียน โดยมีการติดตามผลการฝึกอบรม ณ สถานศึกษาที่ครูปฏิบัติงาน จำนวน 2 ครั้ง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ทั้งข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร หลักการจัดการฝึกอบรม เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเป็นการศึกษาความต้องการในการเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการสนทนากลุ่ม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร เป็นการสร้างหลักสูตร (ฉบับร่าง) ให้สอดคล้องกับผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในขั้นตอนที่ 1 และนำหลักสูตร(ฉบับร่าง) ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตร (ฉบับร่าง) และนำไปปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร(ฉบับร่าง) ก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการวิจัยโดยนำหลักสูตรที่ได้ประเมินและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรแล้วนำไปทดลองใช้หลักสูตรด้วยการนำไปปฏิบัติจริงกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนดนตรีไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2 จำนวน 10 คน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลหลักสูตร เป็นกระบวนการตรวจสอบผลที่เกิดจากการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม โดยประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยจาก

2.1 ด้านทักษะการปฏิบัติทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีทักษะการปฏิบัติทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม และมีทักษะการปฏิบัติทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ได้ค่าคะแนนเฉลี่ยผ่านเกณฑ์การฝึกอบรม ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

2.2 ด้านความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีความเห็นต่อรายการประเมินในระดับความคิดเห็นตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป (ระดับมาก)

2.3 ด้านความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมี

ความพึงพอใจต่อรายการประเมินในระดับความคิดเห็นตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป (ระดับมาก)

2.4 ด้านทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยของผู้เรียน ซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผู้เรียนซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยหลังได้รับการถ่ายทอดจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนได้รับการถ่ายทอดจากผู้เข้ารับการฝึกอบรม และมีทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยได้ค่าคะแนนเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลหลักสูตรมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยที่สมบูรณ์

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

1. ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบประเด็นสำคัญๆ สำหรับการนำมาใช้ในการสร้างหลักสูตรและการจัดการฝึกอบรม คือ (1) การสร้างหลักสูตรควรประกอบด้วยขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลหลักสูตร (2) ลักษณะของหลักสูตรฝึกอบรม ควรเน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ฝึกปฏิบัติจริงเป็นสำคัญ (3) องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม ควรประกอบด้วย สภาพปัญหาและความจำเป็น หลักการของหลักสูตร เป้าหมายของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร กิจกรรมและระยะเวลา สื่อการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรม แนวทางการฝึกอบรม และการประเมินผลและเครื่องมือที่ใช้ (4) การกำหนดจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม ควรมีลักษณะที่กะทัดรัดชัดเจนใช้ภาษาง่ายๆ และสามารถวัดประเมินได้ (5) กิจกรรมการฝึกอบรม ควรดำเนินการในลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อเน้นการเสริมสร้างทักษะจากการฝึกปฏิบัติจริง และกำหนดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรม (6) การอบรมที่ได้ผลต้องกระทำกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างแท้จริง ดังนั้น จึงต้องหาข้อมูลผู้เข้ารับการอบรมเสียก่อน (7) การจัดการฝึกอบรม ควรมีการเตรียมการฝึกอบรมในแต่ละกิจกรรม แต่ละขั้นตอนให้เหมาะสม และเอื้ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม และ (8) การประเมินผลหลักสูตร ควรดำเนินการเป็นระยะๆ คือ ระยะที่ 1 การประเมินหลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ระยะที่ 2 การประเมินหลักสูตรระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตร และระยะที่ 3

การประเมินหลักสูตรหลังการใช้หลักสูตร

นอกจากนี้ในส่วนของการศึกษาเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดบทเพลงสำหรับใช้ในการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ผู้วิจัยกำหนดบทเพลงสำหรับใช้ในการศึกษาความต้องการเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยให้ครอบคลุมกลุ่มเครื่องดนตรีตามที่เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยได้กำหนดเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเป่าพาทย์ กลุ่มเครื่องสาย และกลุ่มขับร้อง โดยคัดเลือกเฉพาะบทเพลงที่กำหนดไว้ควบคุมกันเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ชั้นที่ 1 ถึงชั้นที่ 6 ทั้งในกลุ่มเป่าพาทย์ กลุ่มเครื่องสาย และกลุ่มขับร้อง ประกอบด้วยบทเพลง จำนวน 17 เพลง คือ 1) เพลงเขมรไทรโยค สามชั้น 2) เพลงเขมรไพรีสัตว์ สองชั้น 3) เพลงแขกต้อยหม้อ เถา 4) เพลงแขกบรเทศ สองชั้น 5) เพลงจีนขิมเล็ก สองชั้น 6) เพลงดับตันเพลงฉิ่ง สามชั้น 7) เพลงดับมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น 8) เพลงดับวิواهرพระสมุท สองชั้น 9) เพลงเต่ากินผักบุ้ง สองชั้น 10) เพลงนางนาค สองชั้น 11) เพลงแป๊ะ สามชั้น 12) เพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น 13) เพลงลมพัดชายเขา สองชั้น 14) เพลงลาวดวงเดือน สองชั้น 15) เพลงลาวตำเนินทราย สองชั้น 16) เพลงสามเส้า สองชั้น และ 17) เพลงสุดสงวน เถา และนำบทเพลงทั้ง 17 บทเพลงไปใช้ในการศึกษาความต้องการในการเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อไป

2. ผลการศึกษาความต้องการในการเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า บทเพลงที่มีความต้องการในการเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมากที่สุด คือ เพลงลาวดวงเดือน ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.74) เพลงแขกต้อยหม้อ เถา ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.76) และเพลงสุดสงวน เถา ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.72)

3. ผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group) พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการฝึกอบรม คือ (1) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องมีความประสงค์เข้ารับการฝึกอบรม และตระหนักถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการฝึกอบรม รวมทั้งได้รับการสนับสนุนหรือการอนุญาตจากหัวหน้าหน่วยงาน (2) การกำหนดบทเพลงที่ใช้ในการวิจัยควรมีความเหมาะสมกับระยะเวลา เนื่องจาก การฝึกอบรมในเครื่องดนตรีต่างๆ เพื่อให้ครูดนตรีไทยมีทักษะการปฏิบัติดนตรีไทยอย่างหลากหลาย อาจต้องใช้เวลาในการฝึกอบรม ซึ่งอาจส่งผลต่อการปฏิบัติการสอนของครู (3) การติดตามผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมให้การฝึกอบรม

ประสบผลสำเร็จ โดยการติดตามผลการใช้หลักสูตรจะก่อให้เกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ และให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด เป็นกัลยาณมิตร และต่อเนื่อง นอกจากนี้ ในการกำหนดบทเพลงที่ใช้ในการฝึกอบรมจากผลการศึกษาความต้องการในการเสริมสร้าง ทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานพบว่า บทเพลงที่เป็นความต้องการในการเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตาม เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมากที่สุด คือ เพลงลาวดวงเดือน เพลงแขกต๋อยหม้อ เถา และเพลงสุดสงวน เถา ซึ่งเพลงลาวดวงเดือน สองชั้น เพลงแขกต๋อยหม้อ เถา มีลักษณะเป็นเพลงบังคับทาง การปฏิบัติทักษะเครื่องดนตรี ต่างๆ จะใช้ทำนองที่มีความคล้ายคลึงกัน จึงอาจทำให้เกิดเงื่อนไขในการฝึกปฏิบัติทักษะที่ไม่ สามารถเรียนรู้เทคนิคเฉพาะและทำนองเพลงเฉพาะทางของเครื่องดนตรีได้อย่างหลากหลาย อันเนื่องมาจากทำนองเพลงที่เป็นลักษณะเพลงบังคับทาง แตกต่างจากเพลงสุดสงวน เถา ที่มีลักษณะเป็นเพลงทางพื้น จะสามารถเรียนรู้เทคนิคเฉพาะ และทำนองเพลงเฉพาะทางของ แต่ละเครื่องดนตรีได้ เพื่อให้ผู้เข้ารับการศึกษาสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในบทเพลง อื่นๆ ได้ ผู้วิจัยจึงกำหนดบทเพลงที่ใช้ในการฝึกอบรมในหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อ เสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย คือ เพลงสุดสงวน เถา

ผลการสร้างหลักสูตร

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานมาใช้ในการสร้างหลักสูตร (ฉบับร่าง) และนำทำนองเพลงสุดสงวน เถา ที่ได้จากการแปรทำนอง และตรวจสอบความถูกต้องและ ความเหมาะสมในขั้นต้นแล้ว ไปสู่การประเมินความเหมาะสมของทำนองเพลงรายเครื่อง ดนตรี โดยมีผลการประเมินในแต่ละเครื่องดนตรีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) ถึงระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) และมีผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$) ทุกรายการประเมิน และได้มีการปรับแก้ไขทำนองเพลงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำทำนองเพลงที่ได้รับการปรับแก้ไขดังกล่าวไปสู่การประเมินความเหมาะสมของทำนอง เพลงในลักษณะของการบรรเลงรวมวง ซึ่งผลการประเมินพบว่า ความเหมาะสมของทำนอง เพลงในลักษณะของการบรรเลงรวมวงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.52) และได้มี การปรับแก้ไขทำนองเพลงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งหนึ่ง และนำทำนองเพลง ที่ได้รับการปรับแก้ไขไปประกอบการสร้างหลักสูตร(ฉบับร่าง) โดยหลักสูตรฝึกอบรมมีหน่วย การเรียนรู้จำนวน 10 หน่วยการเรียนรู้ คือ (1) หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย (2) หน่วยการเรียนรู้ ที่ 2 การฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติฆ้องวงใหญ่ในบทเพลงตาม

เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย (3) หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติซอวงเล็กในบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย (4) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติระนาดเอกในบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย (5) หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติระนาดทุ้มในบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย (6) หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 การฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติจะเข้ในบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย (7) หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 การฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติซอด้วงในบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย (8) หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 การฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติซออู้ในบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย (9) หน่วยการเรียนรู้ที่ 9 การฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติซอฝ่ายเพียงออในบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย และ (10) หน่วยการเรียนรู้ที่ 10 การฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการขับร้องในบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ซึ่งมีผลการประเมินหลักสูตร(ฉบับร่าง) ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

2. ความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตร (ฉบับร่าง) มีผลการประเมินความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44, S.D. = 0.59$) และมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.20 - 4.80 มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่าง 0.00 - 0.89 แสดงว่าทุกองค์ประกอบของหลักสูตร (ฉบับร่าง) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากขึ้นไป รวมทั้งมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 – 1.00 แสดงว่า หลักสูตร (ฉบับร่าง) มีความสอดคล้องกันทุกประเด็น

3. ความเหมาะสมและความสอดคล้องของแบบประเมินทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยก่อนและหลังการฝึกอบรม และแบบประเมินทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยของผู้เรียนซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีผลการประเมินความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30, S.D. = 0.52$) และมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.20 - 4.60 มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่าง 0.45 - 0.84 รวมทั้งมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.80 ทุกรายการ แสดงว่า มีความสอดคล้องกันทุกประเด็น

4. ความเหมาะสมและความสอดคล้องของแบบสอบถามความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย มีผลการประเมินความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43, S.D. = 0.50$) และมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.20 - 4.60 มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่าง 0.45 - 0.55 รวมทั้งมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 – 1.00 แสดงว่า มีความสอดคล้องกันทุกประเด็น

5. ความเหมาะสมและความสอดคล้องของแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย มีผลการประเมินความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.50) และมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.20 - 4.60 มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่าง 0.45 - 0.55 รวมทั้งมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกรายการ แสดงว่ามีความสอดคล้องกันทุกประเด็น

ผู้วิจัยนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการตรวจสอบหลักสูตร (ฉบับร่าง) โดยสรุปเป็นประเด็นในการปรับปรุงแก้ไขและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขในประเด็น ดังนี้

1. สภาพปัญหาและความจำเป็น ได้ดำเนินการปรับปรุงโดยปรับเปลี่ยนเนื้อหาเกี่ยวกับที่มาของบทเพลงที่ใช้ในการฝึกอบรมให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น
2. กิจกรรมและระยะเวลา ได้ดำเนินการปรับปรุงโดยปรับเพิ่มรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมการฝึกอบรมเพื่อให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น
3. ปรับเพิ่มรายละเอียดคำชี้แจงเกี่ยวกับสัญลักษณ์ที่ปรากฏในโน้ตแต่ละหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความเข้าใจในการอ่านโน้ตในแต่ละเครื่องมือได้ง่ายยิ่งขึ้น
4. ปรับเพิ่มเอกสารอ้างอิงให้ครบถ้วนตามเนื้อหาและรายละเอียดที่เพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ผลการทดลองใช้หลักสูตร

ในการทดลองใช้หลักสูตรผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียด เนื้อหา และรูปแบบการฝึกอบรมแก่คณะวิทยากรล่วงหน้า เพื่อให้คณะวิทยากรได้เตรียมความพร้อมในการศึกษาข้อมูลเนื้อหาของหลักสูตร และได้ทวนทางเพลงให้เป็นไปตามทำนองเพลงที่กำหนด รวมทั้งมีการเตรียมการใช้หลักสูตรโดยมีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้วิจัย คณะวิทยากร และผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการทดลองใช้หลักสูตร ซึ่งปรากฏว่า การกำหนดระยะเวลาการฝึกอบรมได้มีการปรับเปลี่ยนให้มีความยืดหยุ่นของระยะเวลาในการฝึกอบรมในหน่วยการเรียนรู้ โดยปรับลดจำนวนชั่วโมงในหน่วยการเรียนรู้ 2 หน่วย

การเรียนรู้ คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติระนาดเอกในบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย จำนวน 5 ชั่วโมง ปรับลดเหลือ จำนวน 3 ชั่วโมง และหน่วยการเรียนรู้ที่ 10 การฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการขับร้องในบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย จำนวน 6 ชั่วโมง ปรับลดเหลือจำนวน 5 ชั่วโมง

สำหรับการจัดสถานที่ในการฝึกอบรม ผู้วิจัยได้จัดห้องเรียนแบบบรรยายสำหรับการฝึกอบรมเนื้อหาหลักสูตรหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การฝึกอบรมครุฑดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย โดยจัดโต๊ะให้วิทยากรเป็นผู้บรรยายบริเวณด้านหน้าของห้องเรียน และให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนั่งในตำแหน่งที่สามารถมองเห็นและได้ยินการบรรยายจากวิทยากรอย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์และอภิปรายในเนื้อหาต่างๆ ได้โดยสะดวก รวมทั้งจัดห้องปฏิบัติการดนตรีไทยโดยจัดวางเครื่องดนตรีที่ใช้ในการฝึกอบรมให้เพียงพอ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ฝึกทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยเพิ่มเติมก่อนและหลังการฝึกอบรมในแต่ละวัน

นอกจากนี้ ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้ดำเนินการประสานงานการฝึกอบรมและผู้สังเกตการณ์ตลอดระยะเวลาการฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกท่านสามารถใช้เวลาในการปรับตัวและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความกระตือรือร้นในการเพิ่มพูนความรู้และทักษะจากการฝึกอบรมอย่างเต็มที่ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่จะมาร่วมกันฝึกซ้อมบทเพลงที่ได้รับการถ่ายทอด ก่อนการฝึกอบรมตั้งแต่เวลา 7.30 น. และผู้เข้ารับการฝึกอบรมบางท่านจะอยู่ฝึกซ้อมเพิ่มเติมร่วมกับวงดนตรีไทยของนิสิตภายหลังการฝึกอบรมในแต่ละวัน และระหว่างการฝึกอบรมผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น อภิปรายซักถาม และแลกเปลี่ยนทรรศนะกับวิทยากรทั้งภายในและภายนอกห้องฝึกอบรม

ผลการประเมินผลหลักสูตร

การประเมินผลหลักสูตร เป็นการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมครุฑดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย โดยมีผลการประเมิน ดังนี้

1. ผลการประเมินทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยก่อนและหลังการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครุฑดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย พบว่า ทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนการฝึกอบรมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 5.98$, S.D. = 1.42) และผลการประเมินทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 7.52$, S.D. = 0.60) หรือคิดเป็นร้อยละ 94 จากคะแนนเต็ม โดยผลการประเมินทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย หลังทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม(หลังการฝึกอบรม) มีค่าคะแนนเฉลี่ย

สูงกว่าผลการประเมินทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยก่อนทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม(ก่อนการฝึกอบรม) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ผลการประเมินความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยโดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78, S.D. = 0.42$)

4.3 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยโดยภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84, S.D. = 0.37$)

4.4 ผลการประเมินทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยของผู้เรียน ซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า ทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยของผู้เรียน ก่อนได้รับการถ่ายทอดจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.24, S.D. = 1.44$) มีค่าคะแนนรวม 424 คะแนน และหลังได้รับการถ่ายทอดจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 7.06, S.D. = 0.83$) หรือคิดเป็นร้อยละ 88.25 จากคะแนนเต็ม โดยมีค่าคะแนนรวม 706 คะแนน และมีผลต่างของคะแนนหลังได้รับการถ่ายทอดจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมเปรียบเทียบกับก่อนได้รับการถ่ายทอดจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมในภาพรวม 282 คะแนน ซึ่งผลการประเมินทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยของผู้เรียนหลังได้รับการถ่ายทอดจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าผลการประเมินทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยของผู้เรียน ก่อนได้รับการถ่ายทอดจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยตามประเด็น ดังนี้

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาความต้องการในการเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานว่า มีความต้องการในการเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยในบทเพลงใด เพื่อนำมาใช้ในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมซึ่งบทเพลงที่ใช้ในการศึกษาความต้องการในการเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย สอดคล้องกับบทเพลงที่กำหนดไว้ควบคุมกันทั้งในกลุ่มปีพาทย์

กลุ่มเครื่องสาย และกลุ่มขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ชั้นที่ 1 ถึงชั้นที่ 6 (สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553) เพื่อให้ข้อมูลที่นำมาใช้ในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม สามารถทำให้ครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เกิดประโยชน์ในการนำความรู้ความสามารถ และทักษะที่ได้จากการฝึกอบรมไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อแก้ปัญหาในกรณีของการขาดครูที่มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญโดยตรงและผู้สอนหรือผู้เรียนมีความรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ การนำเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยไปใช้กับผู้เรียนตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่พบจากการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยสู่การปฏิบัติ ซึ่งจัดโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในวันที่ 24 มิถุนายน 2553 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553) และสอดคล้องกันกับการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการนำเกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาซีพดนตรีไทยไปใช้ตามผลการวิจัยของสุตารัตน์ ชาญเสนา (2549) ซึ่งพบว่าปัญหาและอุปสรรคในการนำเกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาซีพดนตรีไทยมาใช้ในการเรียนการสอน คือ อาจารย์ทุกคนมีการนำเกณฑ์มาตรฐานไปใช้ในการเรียนการสอนโดยมีระดับคะแนนค่าเฉลี่ยส่วนใหญ่ในระดับปานกลางและระดับน้อย นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการนำเกณฑ์มาตรฐานวิชาซีพดนตรีไทยไปใช้ พบว่า หลักสูตรยังไม่ได้บรรจุเพลงหรือวิธีการของเกณฑ์ไว้อย่างสมบูรณ์ การกำหนดเพลงในเกณฑ์สูงเกินไป อาจารย์ผู้สอนขาดทักษะการสอนภาคปฏิบัติจึงไม่สามารถถ่ายทอดการสอนได้ตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

ผลการสร้างหลักสูตร

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานมาใช้ในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย (ฉบับร่าง) โดยในการสร้างหลักสูตรนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหา (บทเพลง) ตามความต้องการในการเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกำหนดจุดมุ่งหมายหลัก

ในการสร้างหลักสูตร (ฉบับร่าง) คือ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวสอดคล้องกับลักษณะของหลักสูตรที่ดีที่ สัจต อุทรานันท์ (2532: 211-212) ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตรต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้องกับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของทาบา (Taba, Hilda, 1962) ที่ได้นำเสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรในขั้นตอนแรกๆ คือ 1) สำรวจสภาพปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นต่างๆ ของสังคม รวมทั้งศึกษาพัฒนาการ

ของผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้ ธรรมชาติของความรู้ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนด จุดมุ่งหมาย และ 2) กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา ซึ่งควรเป็นจุดมุ่งหมายที่สามารถนำไปปฏิบัติจริง และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการเลือกและจัดเนื้อหาและประสบการณ์ การเรียน

ในการสร้างหลักสูตรนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดให้เรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ต่างๆ ตามลำดับ กล่าวคือ ให้เรียนรู้พื้นฐานความรู้ภาคทฤษฎีก่อนแล้วจึงเข้าสู่ภาคปฏิบัติ โดยเรียนรู้ทักษะ การปฏิบัติ “ฆ้องวงใหญ่” ก่อนการเรียนรู้ทำนองเพลงของเครื่องดนตรีอื่นๆ เนื่องจากการเรียนรู้ทำนองเพลง “ฆ้องวงใหญ่” ถือเป็น การเรียนรู้ “ทำนองหลัก” เพื่อเป็น “แก่นทำนอง” ในการเรียนรู้ทำนองเพลงของเครื่องดนตรีอื่นๆ ที่เกิดจากการแปรทำนอง ให้เกิดทำนองเฉพาะทางของแต่ละเครื่องดนตรี ซึ่งสอดคล้องกับการจัดลำดับเนื้อหาวิชา ตามที่กรีซ อัมโภชน์ (2545) ได้กล่าวถึงหัวใจของการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรที่มี ประสิทธิภาพว่า การกำหนดว่าหัวข้อวิชาใดควรจะทำก่อน และหัวข้อวิชาใดควรจะทำ การอบรมภายหลัง จะทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยหัวข้อวิชาที่มีวัตถุประสงค์ในการให้ความรู้ความเข้าใจและมีเนื้อหาเป็นพื้นฐานต่อ การสร้างความรู้ความเข้าใจทัศนคติหรือทักษะในหัวข้อวิชาอื่นๆ จำเป็นต้องอยู่ในลำดับต้นๆ ของการอบรม หัวข้อวิชาและประเด็นที่เป็นภาคปฏิบัติ ควรจัดให้อยู่ในระดับต่อเนื่องจาก ภาคทฤษฎี รวมทั้งสอดคล้องกับการจัดลำดับเนื้อหาวิชาตามที่ ทาบ่า (Taba, Hilda, 1962) ได้นำเสนอไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรควรจัดลำดับเนื้อหาวิชาที่คัดเลือกมา โดยพิจารณา ถึงความเหมาะสมในการที่จะให้ผู้เรียนได้รับความรู้ใดก่อนหรือหลังการเรียน อาจลำดับ ตามความยากง่าย โดยจัดลำดับขั้นประสบการณ์การเรียนตามลำดับก่อนหลัง เพื่อให้ การจัดการกระบวนการเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ซึ่งในการสร้างหลักสูตร ผู้วิจัยได้นำประเด็นต่างๆ ไปขอรับคำแนะนำจากที่ปรึกษาโครงการวิจัย และผู้เชี่ยวชาญต่างๆ เพื่อให้หลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลมีความสมบูรณ์ จึงทำให้ การพิจารณาหลักสูตร (ฉบับร่าง) และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลมีผลการพิจารณา ความเหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบในหลักสูตร (ฉบับร่าง) ในระดับมากขึ้นไปทุกรายการ และมีความสอดคล้องกันทุกประเด็น

นอกจากนี้ ในการกำหนดแนวทางการประเมินผลของหลักสูตร เพื่อสะท้อนประสิทธิผล ของหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์ มาตรฐานดนตรีไทย ผู้วิจัยได้กำหนดให้มี การประเมินใน 4 ส่วน คือ 1) ทักษะการปฏิบัติ บทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยของผู้เข้ารับ การฝึกอบรม 2) ความคิดเห็นต่อหลักสูตร

ฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย 3) ความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย และ 4) ทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยของผู้เรียนซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งการประเมินดังกล่าวนั้นครอบคลุมระบบของหลักสูตรตามที่ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539:195-197) ได้กล่าวถึงการประเมินหลักสูตรว่า ควรประเมินให้ครอบคลุม 1) การประเมินเอกสารหลักสูตร 2) การประเมินผลการใช้หลักสูตร 3) การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร และ 4) การประเมินระบบหลักสูตร ซึ่งในส่วนของ การติดตามผลการฝึกอบรม ณ สถานศึกษาที่ครูปฏิบัติงานนั้น ก็ถือเป็นหัวใจสำคัญในการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย อีกประการหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับ เมธี ปิยะคุณ (2536) ที่ได้กำหนดวิธีการประเมินผลของหลักสูตรครอบคลุมกระบวนการติดตามผลการฝึกอบรม เพื่อพิจารณาในแง่ของการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปสู่ชีวิตจริงในการปฏิบัติ

ผลการทดลองใช้หลักสูตรและการประเมินผลหลักสูตร

ในการทดลองใช้หลักสูตรและการประเมินผลหลักสูตรได้มีการปรับเปลี่ยนให้มีความยืดหยุ่นของระยะเวลาในการฝึกอบรมในหน่วยการเรียนรู้ โดยปรับลดจำนวนชั่วโมงในหน่วยการเรียนรู้ 2 หน่วยการเรียนรู้ คือ 1) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติระนาดเอกในบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย จำนวน 5 ชั่วโมง ปรับลดเหลือ จำนวน 3 ชั่วโมง และ 2) หน่วยการเรียนรู้ที่ 10 การฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการขับร้องในบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย จำนวน 6 ชั่วโมง ปรับลดเหลือ จำนวน 5 ชั่วโมง ซึ่งการยืดหยุ่นดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของคุณสมบัติของหลักสูตรที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับ ช่าง บัวศรี (2542: 104-105) ที่ได้กล่าวว่า คุณสมบัติของหลักสูตรที่ดีนั้น การออกแบบและพัฒนาหลักสูตรจะต้องมีความยืดหยุ่นในตัวมาก และสอดคล้องกับผลการประเมินความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยที่มีผลการประเมินทุกรายการอยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นรายการกิจกรรมและระยะเวลาการฝึกอบรมมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.52) ที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากเพียงรายการเดียว

นอกจากนี้ ในกิจกรรมการฝึกอบรมที่กำหนดให้มีกิจกรรมการฝึกอบรมเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจ ทักษะและประสบการณ์ ประกอบด้วย 1) การบรรยาย (Lecture) 2) การจัดประสบการณ์ (Experiencing) 3) การแลกเปลี่ยน

ประสบการณ์(Publishing) 4) การอภิปรายและเพิ่มเติมประสบการณ์ (Processing) 5) การสรุปหรือสร้างเป็นกฎเกณฑ์ (Generalizing) และ 6) การนำไปใช้ (Applying) ซึ่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่างมีความกระตือรือร้นในการเพิ่มพูนความรู้และทักษะจากการฝึกอบรมอย่างเต็มที่ โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่จะมาร่วมกันฝึกซ้อมบทเพลงที่ได้รับการถ่ายทอด ก่อนการฝึกอบรมตั้งแต่เวลา 7.30 น. และผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกท่านจะอยู่ฝึกซ้อมเพิ่มเติมร่วมกับวงดนตรีไทยของนิสิตภายหลังจากการฝึกอบรมในแต่ละวัน และระหว่างการฝึกอบรมผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น อภิปรายซักถาม และแลกเปลี่ยนทรรศนะกับวิทยากรทั้งภายในและภายนอกห้องฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับ ธงชัย สันติวงษ์ (2539: 201) ที่ได้กล่าวถึง กระบวนการของการฝึกอบรม 3 ประการ คือ วิทยากรเป็นศูนย์กลาง ผู้เข้าอบรมเป็นศูนย์กลาง และเทคนิคผสม คือ ผู้เข้าอบรมและวิทยากรเป็นศูนย์กลาง ซึ่งในการฝึกอบรมผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีการประยุกต์ใช้เทคนิคเพิ่มเติมจากที่หลักสูตรฝึกอบรมกำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

เพื่อให้การนำหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยไปใช้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำไปใช้ควรตระหนักถึงเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. ก่อนนำหลักสูตรไปใช้ต้องศึกษาหลักสูตรฉบับนี้ทุกองค์ประกอบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวมและควรศึกษารายละเอียดหลักการ เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย เนื้อหาของหลักสูตร กิจกรรมและระยะเวลา สื่อการฝึกอบรม แนวทางการฝึกอบรม และการประเมินผล และเครื่องมือที่ใช้ของหลักสูตร เพื่อให้การฝึกอบรมบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดในหลักสูตร
2. หลักสูตรที่สร้างขึ้นพัฒนาจากพื้นฐานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีทักษะการปฏิบัติดนตรีไทย โดยสำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไทย จึงควรนำไปใช้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกัน หากต้องการนำไปใช้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ได้มีคุณสมบัติดังกล่าว ควรมีการปรับปรุงเนื้อหา กิจกรรม และระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมให้มีความเหมาะสมก่อนนำไปใช้
3. หลักสูตรที่สร้างขึ้นมุ่งเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย โดยมุ่งเน้นความสามารถในการปฏิบัติดนตรีไทย ได้แก่ ข้องวงใหญ่ ข้องวงเล็ก ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ซอด้วง ซออู้ จะเข้ ขลุ่ยเพียงออ และฆ้องวง ซึ่งผู้นำไปใช้สามารถปรับประยุกต์

ใช้เฉพาะหน่วยการเรียนรู้ที่ต้องการเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติได้ เพื่อให้หลักสูตรสามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคล และใช้ระยะเวลาในการฝึกอบรมอย่างเหมาะสม

4. ระยะเวลาในการฝึกอบรมควรจัดให้มีความต่อเนื่องกัน เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ “ต่อเพลง” อย่างต่อเนื่อง และไม่ก่อให้เกิดปัญหา “ลืมทำนอง”

5. ควรมีการแจกและชี้แจงรายละเอียดของเอกสารและสื่อที่ใช้ในการฝึกอบรมให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมล่วงหน้า เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถศึกษาก่อนเข้ารับการฝึกอบรม อันจะก่อให้เกิดความ “คุ้นทำนอง” เพื่อให้การต่อเพลงเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพภายในระยะเวลาที่กำหนด

6. จากการวิจัยพบว่า การฝึกอบรมในหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยเป็นประโยชน์ต่อการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทย ดังนั้น ควรมีการขยายการฝึกอบรมแก่ครูดนตรีไทยในทุกจังหวัด เพื่อให้ผู้สอนดนตรีไทยจากสถาบันการศึกษาต่างๆ มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานทางด้านวัฒนธรรมดนตรีไทยสู่ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาวิชาการและวิชาชีพดนตรีไทย

7. ควรมีการจัดตั้งเครือข่ายดนตรีไทยในสถาบันการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม โดยอาจกำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาที่มีสาขาวิชาทางด้านดนตรีไทยเป็นแม่ข่ายของกลุ่มเครือข่าย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการพัฒนาครูผู้สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่ที่ตนรับผิดชอบ รวมทั้งใช้ศักยภาพของครูผู้สอนดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้แก่นิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยในเพลงอื่นๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดการนำเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยสำหรับนักศึกษาครู เพื่อเป็นการเตรียมความรู้ความสามารถและทักษะตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยให้พร้อมสู่การประกอบวิชาชีพครูในสถานศึกษา

3. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย เพื่อสนับสนุนการศึกษาค้นคว้าและการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4. ควรมีการวิจัยถึงแนวทางการสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการหรือการสร้างเครือข่ายสถานศึกษาในรูปแบบต่างๆ เพื่อเป็นการขับเคลื่อนการพัฒนาวิชาการและวิชาชีพดนตรีไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรีซ อัมโภชน์. (2545). การสร้างหลักสูตรและโครงการฝึกอบรม. เอกสารประกอบการบรรยายในการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารงาน ฝึกอบรม สำนักฝึกอบรม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- กลุ่มสารสนเทศ สนผ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). ระบบสารสนเทศเพื่อบริหารการศึกษา. data.bopp-obec.info/emis/school.php? Area_CODE=101701 และ data.bopp-obec.info/emis/school.php? Area_CODE=101702 :ออนไลน์
- ขวัญใจ ฮีลิย์. (2533). สภาพและปัญหาของดนตรีศึกษาในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญา ค.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทพวงมหาวิทยาลัย. (2543). กลวิธีการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยและขับร้อง [แผ่นบันทึกเสียง]. ม.ป.ท.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2539). การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ตำรวจ บัวศรี. (2542). ทฤษฎีหลักสูตร:การออกแบบและพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.
- น้อย ศิริโชติ. (2524). เทคนิคการฝึกอบรม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เมธี ปิยะคุณ. (2536, มกราคม – กุมภาพันธ์). หลักแห่งการอบรมที่สำคัญบางประการ. การศึกษาต่อเนื่อง. 2(3) : 16–17.
- เริงลักษณ์ โรจนพันธ์. (2539). เทคนิคการฝึกอบรม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สงัด อุทรานันท์. (2532). พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : มิตรสยาม.
- สุภารัตน์ ชาญเลขา. (2549). สถานภาพการจัดการเรียนการสอนและวิจัยด้านดนตรีไทยในระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- สุพัตรา วิไลลักษณ์. (2555). การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

- สุพัตรา วิไลลักษณ์ และวิโพภรณ์ วัฒนานิมิตกุล. (2559). การประเมินหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. **วารสารครุศาสตร์สาร**. 10(1), 27 – 38.
- สุพินดา ณ มหาไชย. (2559, 29 สิงหาคม). เตรียมดีเดย์! นโยบายเด็กไทยเล่นดนตรีไทย เป็น 1 ชั้น เริ่มปีการศึกษา 60. **เนชั่น**.
- สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. (2544). **เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยและเกณฑ์การประเมิน**. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2553). **เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย พุทธศักราช 2553**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- N. Martwanana; & Chamala. (1991). **The Process of Training**. New York: John Wiley and Sons.
- Taba, Hilda. (1962). **Curriculum Development: Theory and Practice**. New York: Hartcourt Brance and World.
- Wexley, Kenneth N and Latham Glay P. (1981). **Developing and Training Human Resources in Organization**. Illinois : Scott, Toresman and Company.